

Honkakankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen sähkönsiirtoreittien arkeologinen täydennysinventointi

Siikalatva 2025

Laura Ohenoja

3.7.2025

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Menetelmät ja inventointi	8
3	Yhteenveto	10
4	Kohdetiedot	12
5	Lähteet.....	22

Tutkimuksen perustiedot

Siikalatvalla Honkakankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen sähkönsiirtoreiteillä suoritettiin arkeologinen täydennysinventointi. Hankealue ja sähkönsiirtoreitit on inventoitu vuonna 2023. Sähkönsiirtoreitteihin on sen jälkeen tehty muutoksia, minkä johdosta alueelle oli lisäinventoinnin tarve. Lisäksi inventointiin kuuluivat suunnitellut akkuvarastointipaikat ja Fingridin sähkövarasto.

Sähkönsiirtoreittien läheisyydestä tunnettiin ennen inventointia kolme kiinteää muinaisjäännöstä. Inventoinnissa alueelta dokumentoitiin viisi tervahautaa, jotka kaikki luokiteltiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi.

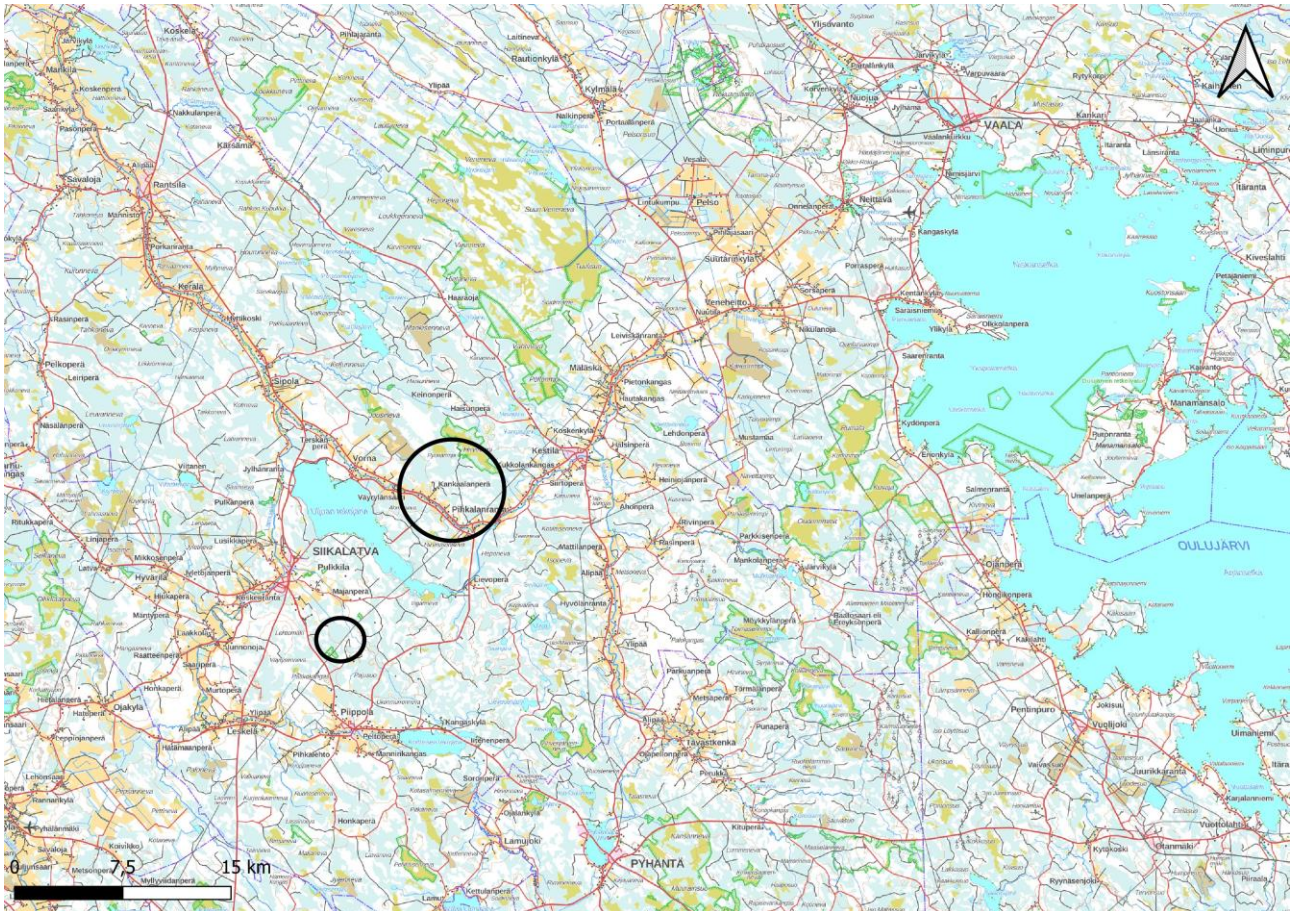
Tutkimustyyppi	Arkeologinen inventointi / täydennysinventointi
Tutkimuksen peruste ja tavoite	Siikalatva Honkakankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen sähkönsiirtoreittien täydennysinventointi. Inventoinnin pohjalta on mahdollista tunnistaa arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät mahdolliset suojelutarpeet ja kaavaratkaisun vaikutukset.
Tutkimuksen tekijä	Sweco Finland Oy, FM Laura Ohenoja
Kenttätöön ajankohta	12.-13.6.2025
Alueen laajuus	130 ha
Työn tilaaja	Infenergies Finland Oy
Dokumentointi- ja löytöaineiston arkistointitiedot	Alkuperäiset valokuvat: Sweco Finland Oy
Aiemmat arkeologiset inventoinnit	Sepänmaa, T., Bilund, A., Poutiainen, H., ja Jussila, T. 2022: Metsälinja II voimajohtolinjan arkeologinen inventointi välillä Vaala Nuojuankangas-Haapajärvi Pysäysperä sekä eräiden linjaosuuksien tarkastus Kinnulassa ja Saarijärvellä. Mikroliitti Oy. Soisalo J. & Bakhia A. 2023: Siikalatva Honkakangas tuulipuiston hankealueen ja voimajohtolinjojen arkeologinen inventointi. Mikroliitti Oy. Riutankoski M. 2024: Arkistotutkimus.

Kansikuva: Tikkala tervahauta.

Karttakuvissa taustakarttina Maanmittauslaitoksen maastokartta.

Valokuvat: Laura Ohenoja

Kartta inventointialueesta

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti merkitty ympyrällä karttaan. Mittakaava 1:300 000.

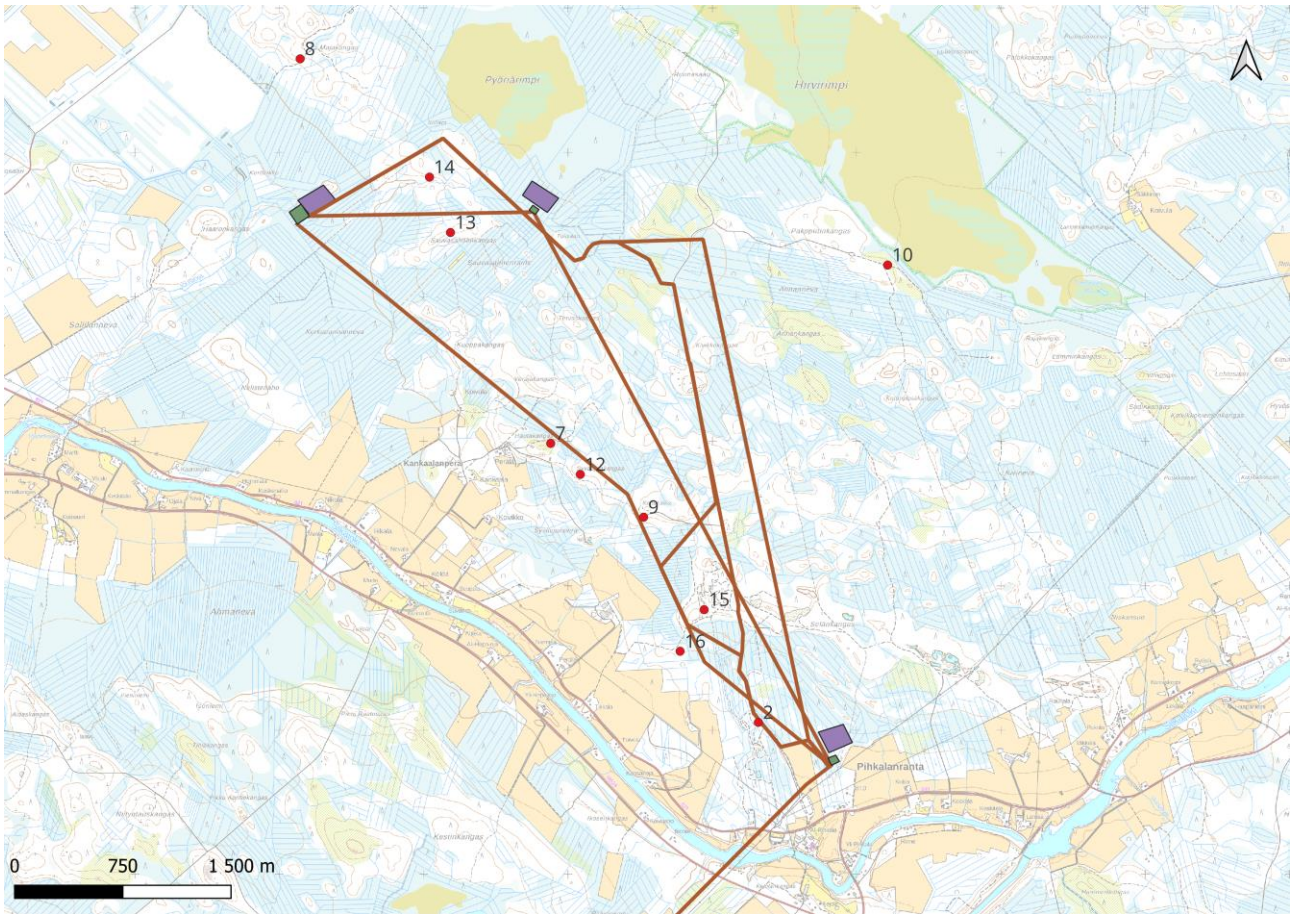
1 Johdanto

Honkakankaan tuuli- ja aurinkovoimahankkeen sähkönsiirtoreiteille on tehty muutoksia vuoden 2023 arkeologisen inventoinnin jälkeen. Muuttuneilla alueilla, suunnitelluilla akkuvarastopaikoilla sekä Fingridin sähköaseman sijainnilla suoritettiin arkeologinen inventointi.

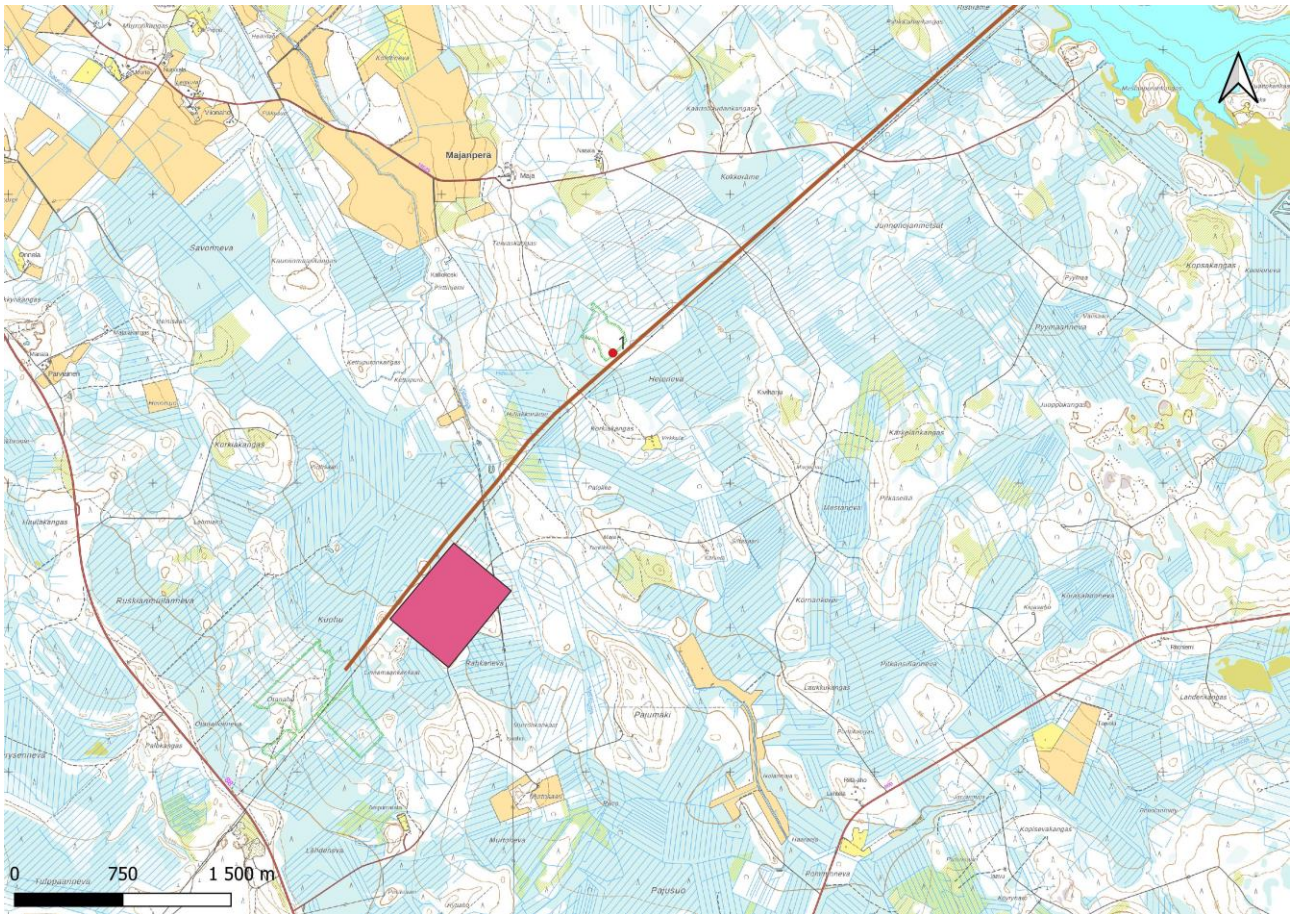
Kokonaisuudessaan inventointialue oli laajuudeltaan noin 130 hehtaaria. Inventoinnin toteutti Sweco Finland Oy:n arkeologi (FM) Laura Ohenoja. Maastotyöt toteutettiin 12.-13.6.2025 (2 henkilötyöpäivää).

Vuoden 2023 inventoinnin jälkeen hankealueelta tunnettiin seitsemän historiallisen ajan tervahautaa, kaksi historiallisen ajan rajamerkkiä ja yksi esihistoriallinen asuinpaikka (kohteet 1–11, raportti: Siikalatva Honkakangas tuulipuiston hankealueen ja voimajohtolinjojen arkeologinen inventointi 2023). Myös sähkönsiirtoreittien läheisyydessä sijaitsevat tunnetut kiinteät muinaisjäännökset kolme historiallisen ajan tervahautaa: 1 Heteneva (1000046805), 2 Moottorirata (1000051016) ja 7 Perälä (1000051020) tarkastettiin samassa yhteydessä vuonna 2023. Nyt näitä kohteita ei maastossa tarkastettu.

Nyt laaditussa inventoinnissa tarkastettiin yksi Museoviraston ylläpitämän kulttuuriperinnön palveluikkunaan merkitty mahdollinen muinaisjäännös. Kyseessä on historiallisen ajan tervahauta Syväojankangas (1000050074, kohde 12). Tämän lisäksi sähkönsiirtoreittien läheisyydessä tarkastettiin yhteensä neljä uutta tervahautaa (kohteet 13–16).

Kartta 2. Sähkönsiirtoreitit ja inventoidut kohteet vuosina 2023 ja 2025. Suunnitellut sähkönsiirtolinjat merkitty karttaan ruskealla, vaihtoehtoiset sähköasemat vihreinä alueina ja akkuvarastot violetteina alueina. Tarkastetut arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä. Mittakaava 1:30 000.

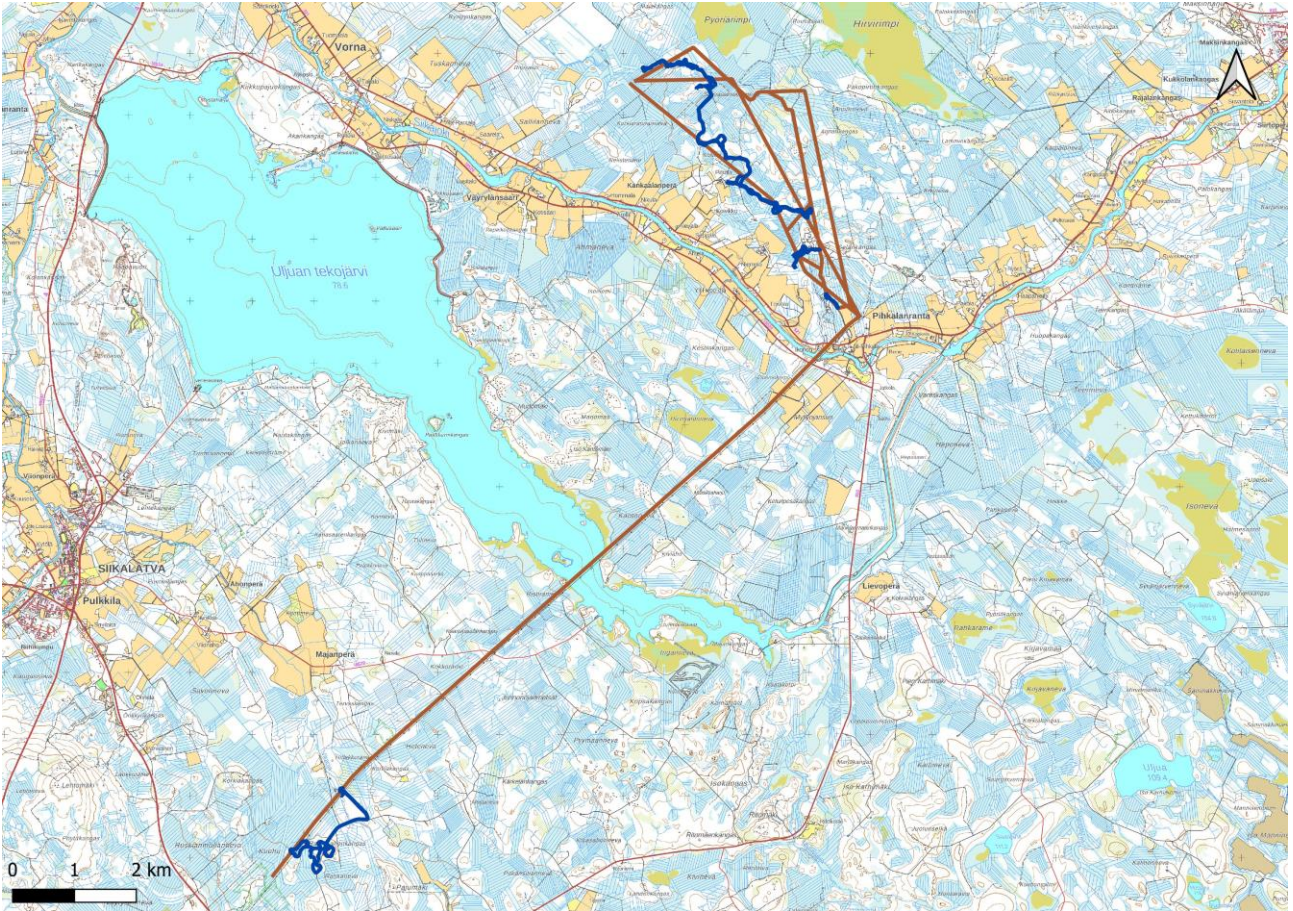
Kartta 3. Sähkönsiirtoreitit ja inventoidut kohteet vuosina 2023 ja 2025. Suunniteltu sähkönsiirtolinja merkitty karttaan ruskealla ja Fingridin sähköasema vaaleanpunaisena alueena. Tarkastetut arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä. Mittakaava 1:30 000.

2 Menetelmät ja inventointi

Inventoinnin taustatyövaiheessa tutustuttiin alueella ja sen läheisyydessä sijaitseviin aiemmin tunnettuihin arkeologisiin kohteisiin sekä alueen aiempiin arkeologisiin tutkimuksiin. Lähteenä käytettiin Museoviraston ylläpitämää kulttuuriperinnön palveluikkunaa. Tämän lisäksi taustatyössä tarkastettiin alueelta Maanmittauslaitoksen tuottama 5p-laserkeilausaineisto. Taustaselvitysvaiheessa inventoitavalta alueelta pyydettiin alueelliselta vastuumuseolta tiedot lidarkohteista, jotka ovat tekoälyn 5p-laserkeilausaineistosta tunnistamia mahdollisia tervahauta- ja hiilimiilukohteita. Näin luotiin etukäteen käsitys alueella mahdollisesti sijaitsevista muinaisjäännöksistä.

Maastotyöt painottuivat sähkönsiirtolinjojen ympäristössä ojittamattomille metsäisille hiekkakankaille. Pääosin sähkönsiirtolinjat kulkevat ojitetulla, metsittyneellä suoalueella. Tarkastettavia kohteita selvitysalueella olivat yksi mahdollinen muinaisjäännös Syväojankangas (1000050074) sekä neljä havaintokohdetta. Kaikki kohteet olivat mahdollisia tervahautoja.

Maastossa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Arkeologisten kohteiden sijaintitieto tallennettiin maastossa käsi-GPS-laiteella (Garmin GPSMAP 67i), jonka mittatarkkuus on noin 5–10 metriä.

Kartta 4. Maastossa kuljetut alueet merkitty kartalle sinisellä. Mittakaava 1:70 000.

3 Yhteenveto

Ennen inventointia sähkönsiirtoreittien läheisyydessä tunnettiin kolme kiinteää muinaisjäännöstä 1 Heteneva (1000046805), 2 Moottorirata (1000051016) ja 7 Perälä (1000051020) sekä yksi mahdollinen muinaisjäännös Syväojankangas (1000050074). Vuoden 2023 raportissa Heteneva 2 on merkitty yksittäisenä kohteena, mutta Museoviraston kulttuuriympäristön karttapalvelussa kohde on yhdistetty Hetenevan (1000046805) alakohteeksi.

Inventoinnissa tarkastettiin viisi historiallisen ajan tervahautaa, jotka kaikki määritettiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi. Sähkönsiirtoreittien läheisyydestä tunnetaan inventoinnin jälkeen yhteensä kahdeksan historiallisen ajan tervahautaa.

Alla olevassa taukukossa kohteiden numeroinnissa on selvyuden vuoksi käytetty pohjana vuoden 2023 inventointiraporttia.

Kohdeluettelo

No	Kohde	Mj-tunnus	Laji	Tyyppi	Ajoitus	Sijainti ETRS- TM35FIN	Tarkastus vuosi
1	Heteneva	1000046805	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7124988 I: 450173	2023
2	Moottorirata	1000051016	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7132052 I: 457321	2023
7	Perälä	1000051020	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7133985 I: 455882	2023
12	Syväojankangas	1000050074	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7133769 I: 456087	2025
13	Sauvasalmenkangas	1000082461	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7135444 I: 455188	2025
14	Kiviaro	1000082457	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7135828 I: 455042	2025
15	Selänkangas 2	1000082427	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7132833 I: 456945	2025
16	Tikkala	1000082440	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	historiallinen	P: 7132545 I: 456779	2025

4 Kohdetiedot

Syväojankangas

<i>Mj-tunnus</i>	1000050074	<i>Laji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat	<i>Tarkenne</i>	tervahaudat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen	<i>Sijainti</i> <i>ETRS-TM35FIN</i>	P: 7133769 I: 456087
<i>Korkeus</i>	90 m mpy	<i>Paikkatietoselite</i>	Lidar ja lidark

Taustatiedot

Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkunan, kyppi.fi:n tiedot: *Lidar- ja lidark-aineistoissa esiintyvä tervahauta. Kokonaishalkaisija on noin 6,5 metriä ja halssi suuntaa lounaaseen. Kohdetta ei ole tarkastettu maastossa.*

Ympäristö

Ympäristö on kuivaa kangasta, jota ympäröi kostea ojitettu metsikkö. Kuivan kankaan lounaisreunaa myötäilee metsäpolku. Polulta noin 38 metriä koilliseen, hieman ylempänä maastossa sijaitsee pieni tervahauta. Ympäristö on tasaikäistä hoidettua mäntymetsää. Alueella on ollut harvennushakkuita, tervahauta on merkitty maastossa.

Kuvaus

Tervahaudan vallit erottuvat maastossa matalina kohoumina ja keskeltä laakeana kuopanteena. Ränni on selkeä ojamainen kaivanto. Tervahauta on halkaisijaltaan noin 6,8 metriä. Ränni laskee alarinteeseen, lounaaseen kohti metsäpolkua. Se on pituudeltaan noin 3,8 metriä ja leveydeltään 1,9 metriä.

Tervahauta. Kohde merkitty maastossa nauhoilla ympäröiviin puihin. Kuvattu lounaaseen.

Tervahauta merkitty kartalle punaisena alueena ja sähkönsiirtoreitti ruskealla viivalla. Mittakaava 1:800.

Sauvasalmenkangas

<i>Mj-tunnus</i>	1000082461	<i>Laji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat	<i>Tarkenne</i>	tervahaudat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen	<i>Sijainti</i> <i>ETRS-TM35FIN</i>	P: 7135444 I: 455188
<i>Korkeus</i>	87 m mpy	<i>Paikkatietoselite</i>	Lidar ja lidark

Taustatiedot

Kohde on lidarkin tunnistama mahdollinen tervahauta.

Ympäristö

Kohde sijaitsee kuivan kankaan saarekkeella (Sauvasalmenkangas), jota ympäröi tiheään ojitettu metsittynyt kosteikko. Kankaan keskiosissa on kaksi harjannetta. Tervahauta sijaitsee itäisen harjanteen länsireunalla. Hieman muuta maastoa korkeammalla kankaalla ympäristö on tasaikäistä mäntymetsää. Ympäristössä on jonkin verran ajouria. Tervahaudan ja rännin alueella ympäristö muuttuu kosteammaksi. Alueella kasvaa männyn lisäksi kuusta ja koivua sekä tervahaudassa kasvaa nuorta pihlajaa ja lehtomaista aluskasvillisuutta.

Kuvaus

Tervahauta on tehty harjanteen reunaan, osittain rinteeseen, josta maasto laskee hieman. Tervahauta on halkaisijaltaan 16,8 metriä. Vallit erottuvat maastossa selkeinä. Eteläosassa rinteessä vallit ovat korkeammat ja tervahaudan pohjoispuolella, jossa ympäristö on tasaista, valli erottuu matalampana kumpareena. Ränni laskee alarinteeseen kohti etelää. Ränni on noin 7 metriä pitkä.

Harjanteella tervahaudan läheisyydessä on useita kaivantoja. Kaivantojen koko on noin 2–7 metriä halkaisijaltaan. Kaivannot ovat kohtalaisen jyrkkäreunaisia ja syvyydeltään noin 30–50 cm. Ne erottuvat 5p-laserkeilausaineistossa. Kuopat liittyvät todennäköisesti tervahaudan rakentamiseen.

Tervahauta. Kuvattu länteen.

Kuoppia tervahaudan läheisyydessä. Kuvattu koilliseen.

Tervahauta merkitty kartalle punaisena alueena. Mittakaava 1:1 500.

Kiviario

<i>Mj-tunnus</i>	1000082457	<i>Laji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat	<i>Tarkenne</i>	tervahaudat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen	<i>Sijainti</i> ETRS-TM35FIN	P: 7135828 I: 455042
<i>Korkeus</i>	84 m mpy	<i>Paikkatietoselite</i>	Lidar ja lidark

Taustatiedot

Kohde on lidarkin tunnistama mahdollinen tervahauta.

Ympäristö

Kohde sijaitsee Karhuviidanojan pohjoispuolella. Ränni laskee lähelle ojan rantaa. Ympäristössä kasvaa pääasiassa haapaa ja kuusta, aluskasvillisuus on lehtomaista.

Kuvaus

Tervahauta on laakea, halkaisijaltaan noin 17 metriä leveä. Ränni laskee kohti etelää ja on pituudeltaan noin 10 metriä. Tervahaudan ympärillä on ojamaisia kaivantoja. Vallit ovat leveämmät länsipuolella kuin itäpuolella. Niiden leveys vaihtelee 2,5–3,9 metrin välillä.

Tervahaudan reunat erottuvat maastossa pyöreänä kumpareena. Kuvattu itään.

Tervahauta merkitty kartalle punaisena alueena. Mittakaava 1:1 500.

Selänkangas 2

<i>Mj-tunnus</i>	1000082427	<i>Laji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat	<i>Tarkenne</i>	tervahaudo
<i>Ajoitus</i>	historiallinen	<i>Sijainti</i> <i>ETRS-TM35FIN</i>	P: 7132833 I: 456945
<i>Korkeus</i>	93,5 m mpy	<i>Paikkatietoselite</i>	Lidar ja lidark

Taustatiedot

Kohde on lidarkin tunnistama mahdollinen tervahauta.

Ympäristö

Tervahauta sijaitsee Selänkankaan länsiosassa. Alue on kuivankankaan saareke, jota ympäröi tiheään ojitettu metsäinen kosteikko. Kuivankankaan ympäristö on tasaikäistä mäntymetsää. Alueella on melko hiljattain, noin vuosien 1990–2010 välillä ollut maanottoa. Ympäristössä risteilee useita polkuja ja kapeita metsäteitä, jotka ovat osa lähialueen motocross-reittejä.

Kuvaus

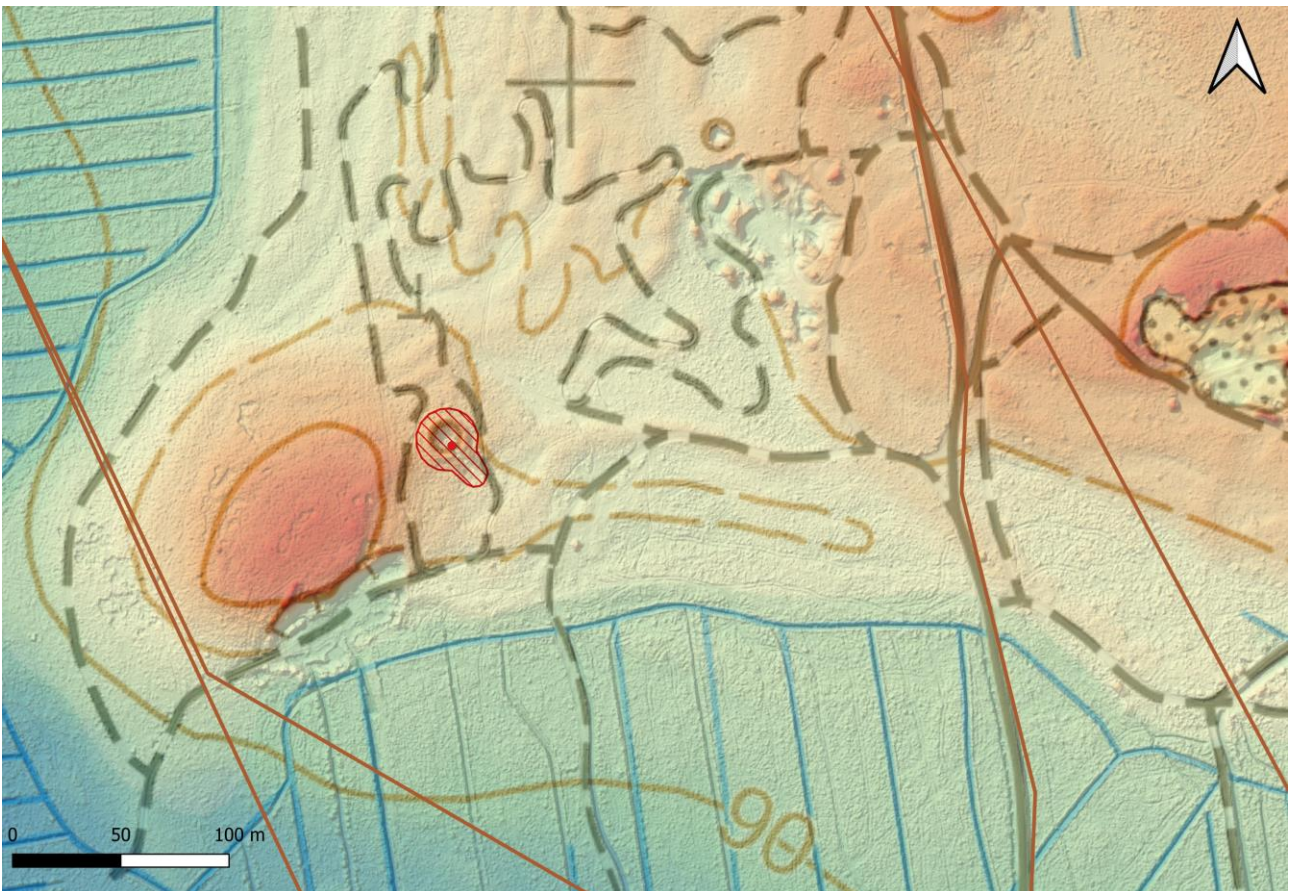
Tervahauta on kohtalaisen terävälinjainen ja erottuu selkeästi maastossa. Halkaisijaltaan se on 19,3 metriä. Ränni laskee kohti kaakkoa hieman alarinteeseen. Ränni on noin 7 metriä leveä vallit mukaan lukien ja noin 1,5 metriä syvä ojamainen kaivanto. Tervahaudan ympäristössä risteilee polkuja. Tervahaudan päällä kasvaa samanikäistä mäntyä kuin muualla ympäristössä.

Selänkangas 2 tervahauta. Kuvattu koilliseen.

Selänkangas 2 tervahauta ränni. Kuvattu luoteeseen.

Tervahauta merkitty kartalle punaisena alueena ja sähkönsiirtoreittivaihtoehdot ruskealla viivalla. Mittakaava 1:2 000.

Tikkala

<i>Mj-tunnus</i>	1000082440	<i>Laji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Tyyppi</i>	työ- ja valmistuspaikat	<i>Tarkenne</i>	tervahaudat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen	<i>Sijainti</i> <i>ETRS-TM35FIN</i>	P: 7132545 I: 456779
<i>Korkeus</i>	88,5 m mpy	<i>Paikkatietoselite</i>	Lidar ja lidark

Taustatiedot

Kohde on lidarkin tunnistama mahdollinen tervahauta.

Ympäristö

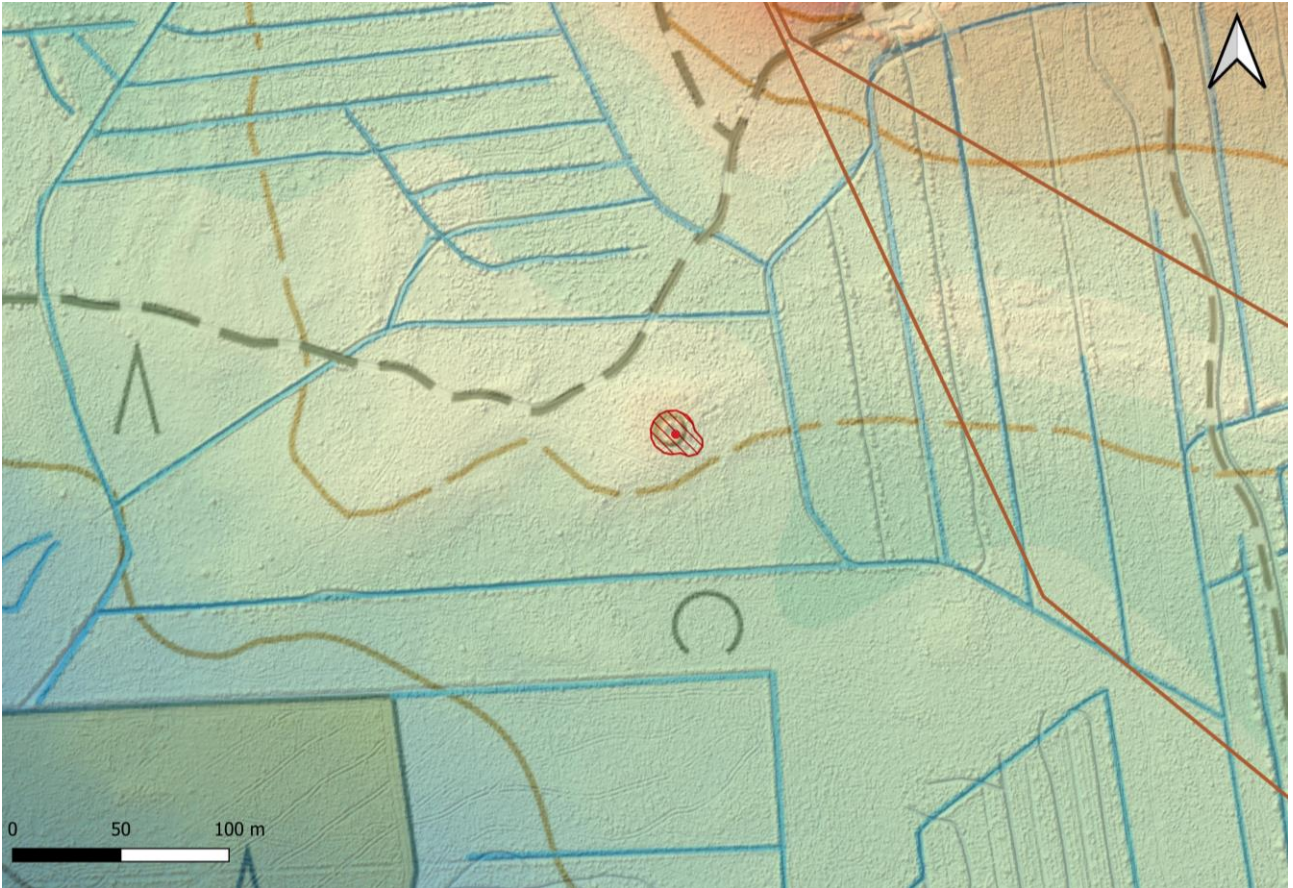
Kohde sijaitsee metsäpolun läheisyydessä, sen eteläpuolella noin 25 metrin etäisyydellä. Ympäristö on kuivankankaan ja kosteankankaan sekaista. Pääasiassa tervahaudan ympäristössä kasvaa tasaikäistä mäntyä, mutta hieman etelämpänä valtapuulajiksi muuttuvat lehtipuulajit. Länsipuolella reilun 180 metrin etäisyydellä alkavat Tikkalan ja Toivolan tilojen peltoalueet.

Kuvaus

Kohde on halkaisijaltaan noin 12,8 metriä leveä tervahauta. Se on merkitty maastossa nauhoilla ympäröiviin puihin. Tervahaudassa on noin 4 metriä leveät vallit. Keskellä oleva laakea kuopanne on suhteellisen pieni suhteessa ympäröiviin valleihin. Ränni on kaivettu kohti kaakkoa ja on pituudeltaan noin 6 metriä. Tervahauta erottuu maastossa selkeästi.

Tikkala tervahauta. Kuvattu luoteeseen.

Tervahauta merkitty kartalle punaisena alueena ja sähkönsiirtoreittivaihtoehdot ruskealla viivalla. Mittakaava 1:2 000.

5 Lähteet

Maanmittauslaitos

5p-laserkeilausaineisto

Siikalatva 2020 kevät

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: <https://www.kyppi.fi>

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat: <https://kartta.paikkatieto.fi>

GTK. Maankamara: <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Soisalo J. & Bakhia A. 2023: Siikalatva Honkakangas tuulipuiston hankealueen ja voimajohtolinjojen arkeologinen inventointi. Mikroliitti Oy.

